

טוראי - זאת דרגה

מוני, נקבעת לא־אחת ע"י סגולה+הזדמנות. רק אנשים מועטים מוכשרים, וזוכים, ליצור ביזמתם ובכוחם-הם בלבד את המצב והמסיבות בהם יתגלה כושר פעולתם. על-פי-רוב, מצב ומסיבות אוביק-טיביים (דהיינו - "הזדמנות") - הם המביאים לגילוי כושר פעולתו של האדם.

המעין בדוגמאות המענינות אשר אלוף/מ י. ואלאך מביאן במאמרו בחוברת זו ("אימון החייל הרגלי"), דוגמאות מפרי נסיונו והסתכלותו הוא ב-מלחמת-הקוממיות, ינכח על-נקלה מה רבים הם המקרים כאשר, במסיבות מיוחדות, נטל "טוראי" את הפיקוד לידיה, השתלט על חבריו, על אנדרל-מוסיה שקמה בשל מות המפקד או בשל הפגעה, והציל את המצב ואת חיי חבריו. וכל מי שהתענין בפרטי קרבות ותיאוריהם ודאי יזכר בדוגמאות כאלה מארצות שונות ובקרבות רבים.

האירוניה הכרוכה בכינוי "טוראי מוסמך" אי-ננה במקומה. יש ויש מקום בצה"ל לדמות של טוראי מוסמך, ותיק ומנוסה, כאשר ברכה צפונה בכך לצבאנו. אם באמת ברצוננו לתת ממש לדיבורים הנשמעים לעתים תכופות מפי האחראים לצה"ל ולמדינה, על ההכרח לעמוד מעטים מול רבים - כי אז אנו חייבים ומצויים, לדעתי, להחדיר בצבאנו את הכרת ערכה של הדרגה "טוראי". הכרה ב-דרגת טוראי - חשיבותה איננה לגבי החייל הטוראי בלבד, בחיסונו המוסרי ובהעלאת ערכו בעיני עצמו אחרי סיימו את תקופת הטירונות שלו. והכרה זו מעלה, ממילא, גם את רמת שאר דרגות-הפיקוד, על כל המעלות, החיוב ותוספת חוש-האחריות ה-כרוכים בדבר). יתכן כי זהו אחד מעיקרי הערכים שעלינו להקנותם לאיש הצבא העברי, גם אם אינו כה מקובל בצבאות שהם גדולים וותיקים מצבאנו. הכוח הצבאי העברי ידע לחדש חידושים במסגרותיו בהתאם לתנאיו וצרכיו המיוחדים לו. אנו לא חששנו בפני יצירת מסגרות צבאיות בלתי-מקובלות, והקימונו את הפלמ"ח ב"הגנה" ואת ה-נח"ל - בצה"ל, גופים צבאיים אשר יסודם בעבודה ואימונים, דבר שאין לו אח ודוגמה בצבאות אחרים. הבה לא נחשוש גם מפני העלאת ערך הטוראי ב-שורותינו. ירגיש כל חייל, בצאתו ממחנה-אימונים כשהוא עונד את תגי צה"ל וסמלי היחידה אליה

האם אין טעות בדברי נשיא בית-הדין הצבאי העליון, אלוף/מ ג. שדמי, בדבריו ברשימתו בע' 62? האמנם (כמשתמע מהם) דרגא צבאית - ערכה מת-חיל כשהיא מעל לזו של טוראי? האמנם דוקא קודם כלשהו, או הסמכת מפקד מסוים, הוא המקנה את עצם כושר-הדרגא לאיש-הצבא?

כאשר איש-צבא מתמנה לדרגת טוראי ראשון, האמנם יש לראותו "עובר" מדרגת טוראי לדרגת פיקוד, ולא כמי שעולה אליה, כשם שמפקד עולה מדרגה לדרגה, ולא עובר אליה. השלב הראשון ב-סולם-הפיקוד והפיקוד-בכוח - הוא טוראי (דרך א-גב, זה החסר על גבי הסולם בציוור המלוה את מאמרו של סא"ל מ. פילבסקי בעמ' 49). וכבר ביטא זאת איש-צבא גדול: "כל חייל נושא בתר-מילו את שרביט המושל".

אם נרצה לנסח בתמצית-הקיצור את מהותה של סגולת-הפיקוד, נאמר ודאי כי היא מורכבת מתכונות מתאימות+כושר הנקנה ע"י לימוד ואי-מון. ואילו הנסיון מלמד כי עובדת קבלת סמכות-הפיקוד - ושימוש הולם בה - ע"י פלוני ופל-

"כל חייל נושא בתרמילו את שרביט המושל..."

„טוראי נטל את הפיקוד לידיו...“

השכס-הערב על טיפוח הפעלנות, העשיה, היומה, ותחרות-ההישגים. אדם צעיר, אשר יחיה שנתים וחצי באוירה שאֵלה יהיו היצרים שהיא מטפחת בו — חזקה-עליו שיצא מזה ל כחבר רצוי ומועיל בחברתנו המתגבשת, וכגורם מסייע במשימת קיבוץ-הגלויות — ויחד עם אלה ומשום אלה — כחייל-מילואים טוב יותר.

ואין זה חידוש. זוהי חזרה למסורתו של כוחנו הצבאי, הרחבתה והעמקתה.

מנהג היה ב„הגנה“ לטפח את חבר-השורה, הוא הטוראי בלשונונו כיום, ולעורר בו את תחושת היותו נושא-דרגה-בכוח. שונים היו האמצעים. אזכיר, למשל, אחד מהם: בשעת מסע, בתרגיל בשדה או בשעת הפסקה, היה המדריך או המפקד מציג לפני חבר מסוים בעיה: „הנה אנו, המחלקה, כאן, הוה-קפנו ע“י ערבים או הוקפנו ע“י המשטרה. אני נפגעת, או נמסר לכם כי נאסרתי בדרכי הנה. עליך לקבל את האחריות. מה תעשה? כיצד תנהג?“ עצם האפשרות של שאלה כזאת והצורך להשיב עליה — עוררה את החברים לחשיבה, ולהרגשה מתמדת כי כל אחד מהם איננו רק בורג פאסיבי במכונה, אלא אחד מגרמי-היסוד בה, שבו עלולה להיות תלויה האפשרות והיכולת להניעה בעילות. יאמרו לי: „גישה זו היתה טובה ב„הגנה“, אך אינך יכול להצליח בזאת עם כל איש בצבא-שירות-חובה“. אולי באמת יקשה הדבר כיום יותר מאשר היה הדבר ב„הגנה“. אך הן איש לא יכפור בנחיתות ובתועלת, הישירה והעקיפה, שבדבר. הוא חיוני, לדעת, לגבי איש-המילואים בתקופת הקרא

צורף, כי טוראי — דרגה היא וכי החייל, נושאה, אינו פרודה מהגוף אלא תא-מתאיו. אינו שבריר מן החומה — אלא לבנה בה; אינו סתם קורה מיער — אלא אילן באילנותיו.

ודאי, אין זה ענין של קבלת-החלטה בלבד. נצטרך לשקוד ולבקש דרכים לטפח את הכרת-הערך שבדרגה. לשם כך יועמד הטוראי בפני מב-חנים נוספים, חוזרים ונשנים. יוטלו עליו תפקידים שיחייבו אותו לגילויי יזמה ואחריות. יתכן ומן המועיל היה לחלק את תפקידי-השגרה והתורניות הקיימים בכל יחידה לסוגים, ולקבוע תפקידים ותורניות „נכבדים“ יותר, אשר רק אותו חלק מה-טוראים הנושא בתעודתו באופן הולם יהיה זכאי להם, ואילו מי שאינו מכבד, או שאף מקנה, בהתנהגותו את דרגת הטוראי, לא תהיה לו גישה אליהם, ובמקומם ישא במידה רבה יותר בשאר תורניות. הגישה של „השמחה לאיד“, כפי שהיא מתבטאת בפתגם הגרמני שעליו מספר אל/מ ואלאך באחת מדוגמאותיו בדברו על רוח-הצות, ויסוד-הלגלוג הכרוך בה, יכולים ודאי גם הם לסייע במסיבות מיוחדות, אך משוכנע אני כי ביסודה רחוקה גישה זו לרוחנו וזרה לה. יתכן כי הצבה „לעמוד-הקלון“ מעין-זה מסייעת לעתים לקיום משטר ומשימות, ואף תמנע עברות, אך מסופקני מאוד אם יש בה משום גורם-מסייע לעידוד רגשי האחריות והיזמה, ולא-כל-שכן לטיפוח הערבות-ההדדית בתוך היחידה.

אין אנו יכולים להרשות לעצמנו להסתפק בהי-גים שבתחום ה„אל תעשה“. אנו מצווים לשקוד

„גם-כן דרגה!“

יהיו מכונים ומעודדים אותם לכך, ואח"כ, בתוקף הרגל שנהפך טבע — בתחומי החיים האזרחיים. זוהי קריאת-תגר לעוסקים בחינוך ובהדרכה ב"צבאנו. חובה עליהם לראות את 'הדבר כמשימה צמודה לפעולתם, איש בתחומיו, ולשקוד על השגתה.

ואולי מותר בסיום, כדי לסבר את האוזן, להס"תייע בעדות „מעבר שהוא של הגבעה“: בשנות השלושים אמר אחד מראשי מצרים אחרי סיורו בארץ-ישראל: „אילו היו למצרים אנשים כשלכם! למשל, הנהגים שהסיעוני כאן. עליהם הרי אפשר לסמוך. אצלכם הרי הוא לא רק נהג, אלא גם מכונאי, הוא גם מורה-דרך, והוא יכול להיות גם פקיד. הם מנהלים-בכוח. אתם אפשר להשיג הכל!“

הצורך בטוראים „בעלי-דרגה“, כעתודת-מ"כים טבעית וישירה — ברור לכל. אם הטוראי שלנו ירגיש את עצמו כנושא דרגה צבאית, הרינו מכ"שירים לנו בכך מפקדים-בכוח, אשר יעלו בסולם הדרגות הצבאי בבוא-העת, ועל כל פנים בטיסו הרחב של צבאנו יחוסן ע"י כן בסיבים חזקים ואיתנים.

וחיזוק הבסיס — חשיבותו וברכתו ברורים לכל.

למלא את ימי שירותו. אל-לנו לשכוח כי מדי-שנה מתרבה והולך מספר אנשי המילואים הוותיקים, היי-נו, טוראים ותיקים — שהם, לפי הנאמר כאן, נושאי-דרגה ותיקים — וממילא גוברת חשיבותם לרוח-היחידה באימונים ולרוח-הקרב שלה במלחמה. ודאי כי ימצאו, בעיקר בזמן הראשון, מזלזלים בערך דרגה זו, ואף מלגלים: „גם-כן דרגה!“ ואיך-ספק כי לא כל הטוראים יהיו נושאי-דרגה מוצלחים ומכובדים. אך האם כל חבר המפקדים, וכל הקצינים, מוצלחים בכל? הצבא משתדל לטפח את האנשים המהווים את הסגל הפיקודי, להעלותם ולעשותם מפקדים וקצינים מוכשרים יותר, מוצלחים יותר. בדומה לכך נצטרך לנהוג גם לגבי נושא הדרגה היסודית — הטוראי.

ולגבי דיבורינו על חינוך האזרח בצה"ל, ועל צה"ל כבית-הספר הגדול לאומה המתחדשת: —

הרגשת נשיאת-דרגה היא הרגשת נשיאה-בתפקיד. הטוראי הבודד בשוחתו, הטוראי עם תת-המקלע, עם הרובה המכודן או הבלתי-מכודן, הטוראי בתצפית — הריהו אז מפקד בפועל-ממש על יחידה צבאית, אולי היחידה הצבאית היסודית ב"יתר: — על איש-הקרב. מדוע נשלול, איפוא, ממנו את ההכרה בעובדת היותו כזה? אמנם, דרגתו היא ראשונית, דרגה שברוב המקרים והמסיבות תרדנה הפקודות אליו — אך במצבים מסוימים עלול הוא פתאום להמצא מפקד על „יחידתו“.

„המ"כים ניצחו במלחמה“. בימי מלחמת הקור-ממיות רבים מהם נפלו בקרבות, אבל לא חסרו לנו ממלאי-מקום מוכשרים ונכונים שימלאו מיד את מקומם, משום שלא היינו צריכים ליצור מ"כים, יש-מאין, אלא להעלות אדם מדרגת טוראי לדרגת מ"כ, ולהטיל עליו את התפקיד. נשקוד-נא גם עתה על משתלת הנבטים מהם יצמחו האילנות הנאים. אם נשריש בצבאנו הכרה זו — אר"א ישובו ויתרבו אצלנו עדי-מהרה אנשים המכירים בערך עצמם, ובדרך-הטבע תדרבנם הכרת-ערך עצמית זו להישגים — תחילה בתחום הצבאי, מקום בו